

**ΑΠΟ ΤΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΤΟ ΓΥΜΝΑΣΙΟ – ΕΝΑΣ ΚΥΚΛΟΣ
ΚΛΕΙΝΕΙ ΚΙ ΑΝΟΙΓΕΙ ΕΝΑΣ ΝΕΟΣ**

ΦΩΤΕΙΝΗ ΛΕΙΒΑΔΙΤΗ MSc ΣΧΟΛΙΚΗ ΨΥΧΟΛΟΓΟΣ
email: foteini69@hotmail.gr

Με τον όρο μετάβαση εννοούμε το «πέραςμα», τη «μετακίνηση» από έναν τόπο ή μια κατάσταση γνώριμη και οικεία στο άτομο, σε μία άγνωστη σε αυτό κατάσταση. Η μετάβαση από το Δημοτικό στο Γυμνάσιο έχει την ιδιαίτερη συνθήκη να συμπίπτει με την έναρξη της εφηβείας, μιας σημαντικής όσο και καθοριστικής περιόδου για τη ζωή του κάθε ανθρώπου. Είναι μια εξελικτική διαδικασία που προκαλεί αλλαγές σε επίπεδο περιβαλλοντικό, αναπτυξιακό και ψυχοσυναισθηματικό. Η ζωή εξάλλου είναι γεμάτη από μεταβάσεις!

Οι μεταβάσεις διακρίνονται: α) κανονικές και β) μη κανονικές

Οι μεταβάσεις σχετίζονται με τις κρίσεις.

Αν χωρίσουμε τις κρίσεις σε δύο μεγάλες κατηγορίες αναπτυξιακές (όπως το πέρασμα στην εφηβεία) και σε απρόβλεπτες (όπως η πανδημία) κατανοούμε γιατί ειδικά τώρα η μετάβαση από το Δημοτικό στο Γυμνάσιο θέλει ιδιαίτερη προσοχή. Το παιδί καλείται να ανταποκριθεί σε μια κανονική – αναμενόμενη μετάβαση (πέρασμα στο Γυμνάσιο) εν μέσω δύο κρίσεων! Της πανδημίας (απρόβλεπτης κρίσης) και της εφηβείας (αναπτυξιακής- αναμενόμενης κρίσης)

Οι μη κανονικές μεταβάσεις προκαλούν άγχος, επειδή δεν είναι αναμενόμενες (πόλεμος, ανεργία, σοβαρή ασθένεια, απώλεια αγαπημένου προσώπου κ.ά.).

Αυτό βέβαια δε σημαίνει ότι μια «κανονική» μετάβαση δεν μπορεί να προκαλέσει άγχος και αποδιοργάνωση στο άτομο αλλά και σε ολόκληρη την οικογένεια.

Έτσι και στη μετάβαση από το Δημοτικό στο Γυμνάσιο καλό είναι να ληφθούν υπόψη κάποιοι παράγοντες-παράμετροι ούτως ώστε να μην αποδιοργανωθεί το σύστημα, με το οποίο σχετίζεται το παιδί.

Σύμφωνα με ερευνητές η μετάβαση από το Δημοτικό στο Γυμνάσιο περιλαμβάνει τέσσερις φάσεις (Galton, Gray & Ruddock, 2000):

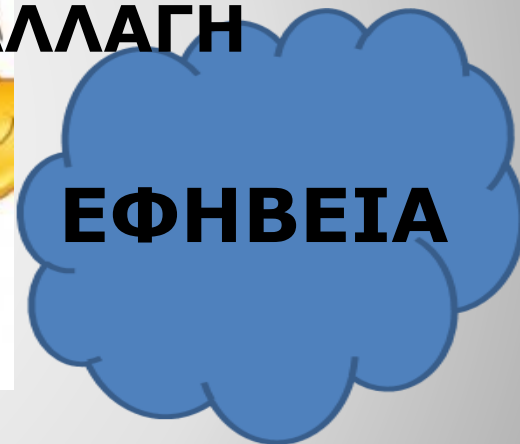
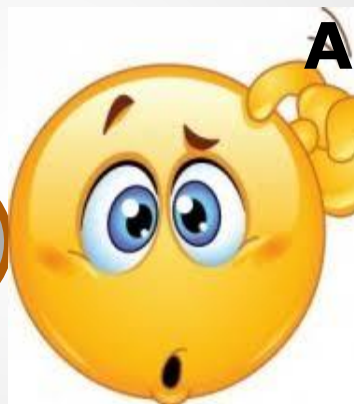
- **Την προετοιμασία**, η οποία αρχίζει νωρίς όταν ο μαθητής είναι στο Δημοτικό και αφορά δράσεις που σχετίζονται με τον συναισθηματικό και τον γνωστικό τομέα,
- **Τη μεταφορά**, των δυνατοτήτων που έχει αναπτύξει από το Δημοτικό στο Γυμνάσιο
- **Την επαγωγή**, η οποία είναι μια καθημερινή διαδικασία εξέλιξης των γνώσεων και των μηχανισμών που έχουν μεταφερθεί από το Δημοτικό στο Γυμνάσιο
- και **την ενσωμάτωση**, η οποία είναι η τελευταία φάση κατά την οποία ο μαθητής αισθάνεται σίγουρος για το ρόλο του στο Γυμνάσιο.

ΑΛΛΑΓΗ ΕΚΠ. ΒΑΘΜΙΔΑΣ

**ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ
ΑΛΛΑΓΗ**

Αλλαγές που συμβαίνουν στο παιδί σε αυτή τη φάση:

- Αλλαγές σε οργανικό επίπεδο (αλλαγές στο ορμονικό σύστημα)
- Σε γνωστικό επίπεδο (από συμβολική η σκέψη γίνεται αφηρημένη)
- Σε κοινωνικό-συναισθηματικό (από τις παιδικές φιλίες περνάει στις δια-φυλικές σχέσεις, και στον πειραματισμό και τη διαπραγμάτευση της ατομικής και κοινωνικής ταυτότητας, (Akos & Galassi, 2004) στην αναζήτηση προτύπων σε πρόσωπα έξω από το σπίτι, εκδηλώνει αντίδραση και τάση αυτονομίας)
- Η μετάβαση επίσης εμπεριέχει αποχωρισμό, πένθος (απώλεια παιδικών χρόνων και ίσως φίλων, απώλεια μιας περιόδου ασφάλειας και φροντίδας),

Η μετάβαση στην εφηβεία δεν είναι πάντα ομαλή στη ζωή των παιδιών. Αυτή η περίοδος έχει συσχετιστεί με:

- σοβαρά προβλήματα συμπεριφοράς
- πτώση στη σχολική επίδοση ακόμη κι εγκατάλειψη του σχολείου (σχολική διαρροή).
- Ύπαρξη άγχους και φόβου στους μαθητές. Έστω κι αν ένας μαθητής εμφανώς δεν παρουσιάζει δυσκολίες προσαρμογής μπορεί σε αυτή τη φάση να βιώνει αυτά τα συναισθήματα. **Μια κακή μετάβαση έχει συσχετιστεί με ψυχολογικά προβλήματα, τα οποία μπορούν να πυροδοτήσουν μια αλυσίδα παρενεργειών, που θα επηρεάσουν τη μελλοντική επιτυχία και προσαρμογή των μαθητών.**(Rice, Frederickson & Seymour, 2010).

Τομείς στους οποίους ο μαθητής θα συναντήσει αλλαγές:

- Στον τομέα της εκπαίδευσης, (διαφορές των δύο βαθμίδων)
- Στον κοινωνικό τομέα, (ένταξη σε ομάδες, φιλικές σχέσεις, αποδοχή, σχέσεις με το άλλο φύλο, αναγνώριση ικανοτήτων από τους φίλους και συμμαθητές κ.ά.

Το Δημοτικό και το Γυμνάσιο αποτελούν τμήματα της υποχρεωτικής (εννιάχρονης εκπαίδευσης), οι διαφορές όμως μεταξύ των δύο βαθμίδων είναι αρκετές και αφορούν:

- Στο πέρασμα από ένα πιο «ανεκτικό» Δημοτικό σε ένα πιο απαιτητικό Γυμνάσιο
- στα αναλυτικά προγράμματα και στο ωρολόγιο πρόγραμμα
- στα νέα βιβλία, αλλά και τα νέα γνωστικά αντικείμενα που διδάσκονται για πρώτη φορά στο Γυμνάσιο (π.χ. Αρχαία, Βιολογία...)
- στους κανόνες λειτουργίας του Γυμνασίου

- στον τρόπο αξιολόγησης των μαθητών (εικοσάβαθμη κλίμακα)
- στο σύστημα απουσιών
- την πιθανότητα απώλειας των φίλων του από την αλλαγή σχολείου
- στις εξετάσεις στο τέλος κάθε χρονιάς
- στο ενδεχόμενο να πέσει θύμα bullying
- στο ότι η πορεία προς τη μάθηση είναι πιο «μοναχική» και ο ανταγωνισμός γίνεται όλο και μεγαλύτερος καθώς πλησιάζει η ώρα της απόφασης σχετικά με την επιλογή του επαγγέλματος.

Ερευνητικά αποτελέσματα έδειξαν ότι οι μαθητές υφίστανται το «σοκ μετάβασης» από τη μία βαθμίδα στην άλλη.

- Αντιμετωπίζουν περισσότερες δυσκολίες με τα διαγωνίσματα (63%),
- την ποσότητα της ύλης (59%)
- την αλλαγή της δομής της παρέας τους (43%). Βέβαια, ένα υποστηρικτικό και μη απειλητικό κλίμα στην τάξη βοηθά στην υπέρβαση των δυσκολιών, αλλά συχνά οι μαθητές ντρέπονται ή φοβούνται ακόμα και να ρωτήσουν κάτι που δεν κατάλαβαν τους καθηγητές τους. Ακόμα και αυτοί που δεν αντιμετωπίζουν προβλήματα προσαρμογής αποδίδουν την ομαλή ένταξή τους στην επόμενη βαθμίδα, περισσότερο στην επίδραση και τη βοήθεια των δασκάλων που είχαν στο Δημοτικό και στις γνώσεις που είχαν πάρει από αυτούς (76%) και λιγότερο στις εξηγήσεις και στη βοήθεια που παρέχουν οι καθηγητές στην τάξη (62%).(έρευνα για τη μετάβαση από το Δημοτικό στο Γυμνάσιο, Χ. Κοσεγιάν)

Προϋποθέσεις για ομαλή μετάβαση

Οι μαθητές καλό είναι να έχουν εκπαιδευτεί με τρόπο συστηματικό σε όλη τη διάρκεια της φοίτησής τους στο Δημοτικό Σχολείο, έτσι ώστε κατά τη μετάβασή τους στο Γυμνάσιο να έχουν αποκτήσει τα απαραίτητα εφόδια για να διαχειριστούν αποτελεσματικά τις αλλαγές σε κοινωνικό, γνωστικό και συναισθηματικό επίπεδο που θα συναντήσουν στο νέο περιβάλλον.

Οι απόφοιτοι του Δημοτικού σχολείου θα πρέπει:

- α) να έχουν αναπτύξει ευελιξία έτσι ώστε να μπορούν να διαχειρίζονται την καθημερινή προσωπική, σχολική ζωή και να επιλύουν τα όποια προβλήματα παρουσιάζονται,
- β) να έχουν αυτοεκτίμηση, θετική εικόνα «εαυτού» και υψηλές προσδοκίες,
- γ) να έχουν καλλιεργήσει εσωτερικά κίνητρα για μάθηση,
- δ) να έχουν οικοδομήσει υγιείς κοινωνικές σχέσεις με τους συμμαθητές και συνομιλήκους τους,
- ε) να έχουν κατακτήσει αυτά που θα αποτελέσουν τις βάσεις για να συνεχίσουν την οικοδόμηση της γνώσης στο Γυμνάσιο.

Κατά τη μετάβαση οι εκπαιδευτικοί:

Είναι οι «σημαντικοί άλλοι» και οι «διαμεσολαβητές» από τη μια εκπαιδευτική βαθμίδα στην άλλη. Γι' αυτό είναι βοηθητικοί παράγοντες:

- ❖ οι γνώσεις που διαθέτουν
- ❖ Η ικανότητα της παρατήρησης και ο εντοπισμός αλλαγών στη συμπεριφορά των μαθητών,
- ❖ η χρήση ευέλικτων τρόπων διδασκαλίας και ιδιαίτερα της διαφοροποιημένης διδασκαλίας
- ❖ το θετικό κλίμα της τάξης
- ❖ Οι θετικές προσδοκίες για τους μαθητές
- ❖ Η ανατροφοδότηση

Προβλήματα που πιθανά να παρουσιάσει ο μαθητής κατά τη μετάβαση, όπως:

- αδιαφορία
- της ελάχιστης προσπάθειας
- της απόσυρσης
- Προκλητική –εναντιωματική συμπεριφορά

αντιμετωπίζονται μόνο με την κατανόηση από την πλευρά του εκπαιδευτικού και της οικογένειας και με ενσυναίσθηση. Δεν βοηθούν καθόλου οι μόνιμες παρατηρήσεις-επικρίσεις, οι μόνιμες νουθεσίες και οι συγκρίσεις.

Πώς μπορούν οι γονείς να βοηθήσουν τη μετάβαση των παιδιών:

- Αναγνωρίζοντας τη σπουδαιότητα του σχολείου,
- Δείχνοντας **εμπιστοσύνη** στο σχολείο και στους εκπαιδευτικούς και διατηρώντας καλή συνεργασία
- Όταν ελέγχουν τα αρνητικά συναισθήματά τους και δεν τα μεταδίδουν στα παιδιά τους, ιδιαίτερα το άγχος τους,
- Όταν δίνουν **χώρο** και **χρόνο** στα παιδιά τους για να προσαρμοστούν,
- Όταν διασφαλίζουν ένα ήρεμο οικογενειακό περιβάλλον,

- Να αποδέχονται την αποτυχία και να τη χρησιμοποιούν ως αφορμή για να διδάσκονται τα παιδιά μέσα από τα λάθη τους,
- Ενεργητική ακρόαση, διάλογος και σωστή επικοινωνία συνιστούν απαραίτητα στοιχεία για τη μετάβαση αλλά και γενικότερα για τη σωστή σχέση εφήβων με τους γονείς,
- Να ωθούν τα παιδιά και σε άλλες μορφές δραστηριοτήτων κι έκφρασης όπως ο αθλητισμός, οι καλλιτεχνικές δραστηριότητες κ.ά.

Οι γονείς είναι σημαντικό:

- ❖ Να μπουν στη θέση του παιδιού δείχνοντας ενσυναίσθηση και να θυμηθούν και δικές τους μεταβάσεις έτσι ώστε να υπάρχει κι ένας βαθμός ανοχής,
- ❖ Να κάνουν σωστή χρήση των επαίνων. Σε αυτή τη φάση η συχνότητα παίζει σημαντικό ρόλο,
- ❖ Να το ενισχύουν συναισθηματικά ,
- ❖ Αποφυγή των αρνητικών χαρακτηρισμών και εκφράσεων αποδοκιμασίας,
- ❖ Αποφυγή της προστακτικής. Η προστακτική ιδιαίτερα στην εφηβεία μπορεί να πυροδοτήσει αντιδράσεις,

- Οι προσδοκίες των γονέων να συμβαδίζουν με τις δυνατότητες των παιδιών,
- Τήρηση σταθερού προγράμματος, **ρουτίνας** στο σπίτι ,
- Ποιοτικός χρόνος: οι γονείς σύμφωνα με έρευνες θα πρέπει να αφιερώνουν στην καθημερινότητα των παιδιών 1 ώρα την ημέρα για διάλογο κι επικοινωνία,
- Ανοχή σε μικροπροβλήματα που έχουν να κάνουν είτε με το ντύσιμο είτε με μικροακαταστασία στο δωματιό τους,
- Διατήρηση της ψυχραιμίας και κοινή στάση και από τους δύο γονείς,

- ❖ Οι γονείς να είναι «διακριτικά» δίπλα σε αυτή την εξελικτική διαδικασία των παιδιών τους, στηρίζοντάς τα,
- ❖ Συνεχής ενημέρωση για τα ζητήματα που προκύπτουν σε αυτή τη φάση και επαγρύπνηση για τυχόν «δύσκολες συμπεριφορές» που πιθανά να χρειαστούν την παρέμβαση κάποιου ειδικού,
- ❖ Άνευ όρων αγάπη
- ❖ Όρια βαλμένα με αγάπη
- ❖ ενσυναίσθηση κι ενεργητική ακρόαση
- ❖ συνέπεια, επανάληψη, σταθερότητα και ευελιξία στη συμπεριφορά τους,

*Τα παιδιά σου δεν είναι παιδιά σου
είναι οι γιοι και οι κόρες
της λαχτάρας της Ζωής για Ζωή.*

*Δημιουργούνται μέσα από εσένα,
αλλά όχι από εσένα.*

Και αν και βρίσκονται μαζί σου, δεν σου ανήκουν.

*Μπορείς να τους δώσεις την αγάπη σου,
αλλά όχι τις σκέψεις σου.*

Αφού ιδέες έχουν δικές τους.

*Μπορείς να προσπαθήσεις
να τους μοιάσεις αλλά μη γυρέψεις να τα κάνουν σαν εσένα.*

*Αφού οι ψυχές τους κατοικούν στο σπίτι του αύριο
που εσύ δεν πρόκειται να επισκεφτείς ούτε στα όνειρα σου.*

Αφού ακόμα και αν αγαπάει το βέλος που πετάει

έτσι αγαπά και το τόξο που μένει στάσιμο.

Αφού η ζωή δεν πάει προς τα πίσω
ούτε ακολουθεί
στο δρόμο του το χθες.

Μπορείς να δίνεις μια στέγη στο σώμα τους,
αλλά όχι και στις ψυχές τους.

Είσαι το τόξο από το οποίο
τα παιδιά σου σαν ζωντανά βέλη
ξεκινάνε για να πάνε μπροστά.

Ο τοξότης βλέπει το ίχνος της τροχιάς
προς το άπειρο και κομπάζει ότι με την δύναμή του
τα βέλη μπορούν να πάνε γρήγορα
και μακριά.

Ας χαροποιεί τον τοξότη
ο κομπασμός του.

Αφού ακόμα και αν αγαπάει το βέλος που πετάει
έτσι αγαπά και το τόξο που μένει στάσιμο.

«Για τα παιδιά» Χαλίλ Γκιμπράν

Βιβλιογραφία

- Akos, P., & Galassi, J. (2004). Middle school and high school transitions as viewed by students, parents, and teachers. *Professional School Counseling*,
- Δημητριάδου, Κ. (2011). Από το Δημοτικό στο Γυμνάσιο: Συνιστώσες της μετάβασης στο πλαίσιο συνάρθρωσης των σχέσεων μαθητή και σχολείου. *Επιστημονική Επετηρίδα Παιδαγωγικού Τμήματος Δ. Ε. Πανεπιστημίου Ιωαννίνων*,
- Rice, F., Frederickson, N. & Seymour, J. (2010). Assessing pupil concerns about transition to secondary school. *British Journal of Educational Research*.
- Κοσεγιάν Χ., (2009) «Έρευνα για τη μετάβαση των μαθητών από το Δημοτικό στο Γυμνάσιο», <http://www.chara-cosseyan.com>. Speering W.
- Πηγές από το διαδίκτυο

ΣΑΣ ΕΥΧΑΡΙΣΤΩ ΓΙΑ ΤΗΝ
ΠΡΟΣΟΧΗ ΣΑΣ